

Història

El Príncep de la Pau, regidor preeminent de Girona

Enric Mirambell

EL PRINCIPE DE LA PAZ.

MANUEL GADÓY, MINISTRE DE CARLES IV

És freqüent en la història d'aquest i també d'altres països trobar actes d'acatament humiliant i fins i tot vergonyós a favor de les persones que ocupen posicions de poder i de domini. Actitud que es referma en etapes de govern absolut. Un clar exemple d'aquest comportament es donà d'una manera extraordinària en la persona de Manuel Godoy, el qual entre moltíssims altres títols va detenir el de Príncep de la Pau, pel qual se'l coneix tant o més que pel seu propi nom.

El totpoderós i nefast Manuel Godoy va ser nomenat regidor preeminent, en un acte de vergonyosa submissió del consistori gironí

La proposta municipal

En una desenfrenada carrera per honorar, possiblement amb miras a obtenir una sucosa correspondència, el totpoderós ministre de Carles IV, la nostra ciutat de Girona no es va quedar enrere, i també va voler unir-se al triomfant carro de l'exaltació de tan nefast personatge.

En els darrers dies del mes de setembre de l'any 1802, els reis d'Espanya, Carles IV i Maria Lluïsa, amb els seus fills Ferran i Carles, el rei d'Etrúria, el Príncep de la Pau i un nombrós acompanyament es trobaven a Barcelona i tenien previst realitzar una visita a Girona i a Figueres.

En la sessió de la corporació municipal gironina de 30 de setembre de dit any 1802 s'informa que els dos regidors que la ciutat havia enviat a Barcelona per saludar i donar la benvinguda als reis, assabentats que diverses ciutats havien nomenat regidor preeminent de la respectiva corporació el Príncep de la Pau, Generalíssim de Mar i Terra —aleshores encara no existia l'exèrcit de l'aire— havien insinuat a tan alt personatge la possibilitat que Girona li oferís aquesta proposta. Insinuació feta amb el propòsit d'esbrinar si seria favorablement acceptada. L'interessat s'havia mostrat molt ben disposat a acceptar aquest honor.

La corporació considerarà que els seus representants havien obrat molt correctament; acceptaren amb gran complaença formular la proposta i acordaren elevar al rei la corresponent petició. Petició que s'havia de trametre immediatament per tal que els mateixos delegats municipals la lliuessin personalment.

El nomenament i la resposta

Els tràmits es varen desenvolupar amb gran rapidesa, ja que el dia 14 del mes

Godoy en un retrat a l'oli de Goya, un any abans de la visita a Girona.

d'octubre següent es rebia una comunicació del ministre d'Estat en què feia saber que el rei havia nomenat el Príncep de la Pau regidor preeminent de la ciutat de Girona, a petició de l'Ajuntament de la mateixa ciutat.

La corporació va rebre amb satisfacció la nova i acordà que es comunicés a l'interessat amb la proposta que podria procedir a la presa de possessió del càrrec aprofitant la seva propera estada a la ciutat, en ocasió d'acompanyar els reis en la seva esperada visita.

La resposta del nou regidor preeminent no es va fer esperar. Amb data 20 del mateix mes d'octubre agraià el nomenament, però feia constar que no li seria possible prendre possessió en la immediata estada a la ciutat, pel poc temps de què es disposaria, atesa la densitat del programa de la visita reial. Ara diríem que per problemes d'agenda. Ell mateix donava la solució en proposar que, quan s'hagués expedit el corresponent títol oficial, delegaria en un regidor de la corporació gironina perquè prengués possessió per poders.

Abans de rebre aquesta decebedora resposta ja s'havien fet els corresponents preparatius per si l'acte de presa de possessió s'havia de realitzar en les properes dates. Ja estava redactada l'acta amb un text adequat a les circumstàncies. A continuació del nom i cognoms del personatge s'hi feien constar tots els títols i condecoracions que ostentava, començant pel de Príncep de la Pau i continuant pel de Generalíssim de Terra i Mar. Aquest apartat ja omplia mig foli de l'acta, en la qual només s'havia deixat en blanc el dia, detall que s'havia d'afegir quan s'hagués determinat.

També es tenia preparada la banda de regidor que hauria de lluir l'interessat. En coneixem el detall perquè figura en la relació especificada de les despeses ocasionades per la visita reial.

Els materials i preus de l'esmentada banda són els següents:

6 pams i quart de domàs carmesí.....	5 lliures		
6 pams i quart de tafetà	2 lliures	6 sous	10 diners
6 pams i quart de galó d'or brillant	5 lliures	6 sous	
Serrell d'or, botons i seda.....	34 lliures	19 sous	11 diners
Confecció	3 lliures		
Escut d'armes de plata sobredaurada	13 lliures		
Total	65 lliures	13 sous	1 diner

La visita de Carles IV a Girona devia assemblar-se a la recepció que la ciutat va dispensar a Ferran VIII uns anys més tard.

És de notar la insignificança del cost del treball de confecció en relació a l'elevat preu dels materials utilitzats. Aquest detall és una mostra del poc que es pagava la mà d'obra. Resulta ben diferent al que passa actualment, en què la relació entre el cost del treball personal i el dels materials es decanta molt notòriament a favor del primer.

Com és natural, l'esmentada acta no va servir per res, però es conserva fidelment relligada en el corresponent manual d'acords de l'Arxiu de la Ciutat. No consta què se'n va fer de la valuosa banda, que segurament l'interessat no va lluir mai, ni tan sols la degué arribar a veure. No seria res d'estrany que s'hagués quedat dormint en algun racó de les dependències consistorials fins que el temps, la humitat o les rates la destruïssin.

Els preparatius de la visita reial

Mentrestant s'anaven preparant tots els detalls per la rebuda dels alts personatges, que ja s'havia fixat per als dies 22 i 23 d'octubre, de pas cap a Figueres, i els dies 26 i 27 del mateix mes en què estarien de tornada de la capital de l'Empordà.

L'organització dels actes a celebrar i l'ornamentació de carrers i edificis

tenia un cost que la corporació municipal no estava en condicions d'assumir en la seva totalitat. Per tal que la presentació de la ciutat i l'organització dels actes a celebrar tinguessin la dignitat i noblesa que la importància de la visita reclamava, els regidors demanaren la col·laboració de tots els ciutadans en general, de les corporacions i de les institucions religioses, que tenien un considerable pes específic en la societat gironina. La resposta que donaren el bisbat i els convents va ser del mateix estil: totes manifestaven el seu entusiasme per la visita, feien grans elogis dels egregis visitants, tots consideraven que aquest esdeveniment representava un gran honor per a la ciutat, però també gairebé unànimement tots procuraven marginar-se'n una mica, i especialment no prodigar-se en l'aportació econòmica.

El monestir de Sant Pere de Galligants feu constar que l'abat es trobava absent, que la comunitat estava ben disposada, però que tot el que podia fer era unir les seves limitades disponibilitats a les dels habitants de la barriada per arreglar el més dignament possible la plaça de Sant Pere, per on era previst que passés la comitiva règia.

El Capítol de la Col·legiata de Sant Feliu manifestava que disposava de pocs recursos econòmics, però que

estaven disposats a engalanar l'escalinata d'accés a la porta principal del temple.

Les restants comunitats religioses masculines trameteren una resposta col·lectiva. Manifestaren la seva satisfacció per la vinguda de Ses Majestats i també posaven de relleu la limitació de les seves disponibilitats econòmiques. Feien notar que els respectius edificis no donaven directament a cap dels carrers pels quals havia de passar la comitiva. Temien que si s'excedien en la seva aportació, els veïns dels carrers directament afectats s'ho podrien prendre com una indiscreta intromissió, i per tant consideraven que el més prudent era abstenir-se de qualsevol col·laboració.

El bisbe i el capítol de la Catedral es mostraren disposats a exercir les funcions pròpies del seu estat i en conseqüència es responsabilitzaven de donar la major solemnitat i magnificència a la rebuda que es tributaria als reials personatges en la seva anunciada visita a la catedral, però no consideraven adient la seva participació en l'ornamentació dels carrers.

Per la seva part, els gremis i els col·legis professionals tampoc no disposaven de cabals suficients per demostrar amb esplendidesa el seu entusiasme i la seva adhesió a la visita reial, però farien una recapta entre els seus associats per tal que on no arribés la caixa corporativa ho suplís l'aportació individual dels diversos agremiats i col·legiats.

Tampoc l'erari municipal gaudia d'una situació esplèndida, però la corporació s'esforçaria per organitzar unes festes que reflectissin l'entusiasme i el goig de la població. S'engalanaren els carrers de l'itinerari, així com la casa del comú; es van organitzar representacions, desfilades i cavalcades que assoliren una gran vistositat. Tota la ciutat s'il·luminà amb profusió.

L'estada dels reis i del ministre Godoy a Girona va suposar una despesa d'onze mil lliures per a l'empobrit erari municipal

Un capítol important i molt delicat a resoldre era el de l'allotjament dels magnats i de la nombrosa i complicada comitiva que els acompanyava. Per facilitar l'èxit d'aquesta compromesa operació s'imprimí un full de gran format en el qual constaven tots els personatges i funcionaris i servidors que integraven el seguici reial. Al costat de cadascun d'ells es feia constar el palau o la casa on s'allotjaria.

La família reial s'instal·laria en el casal de la família Carles, al costat mateix de l'Ajuntament. El Príncep de la Pau i altres personatges de relleu habitarien al Palau Solterra, del carrer de Ciutadans. La resta s'apostarien en casals de la noblesa o en cases de simples ciutadans, d'acord amb el respectiu nivell social.

L'acompanyament reial era notòriament nombrós. Ministres, secretaris, ajudants, dames d'honor, militars d'alta graduació, confessors i capellans d'honor dels reis i dels prínceps; alts funcionaris; metges i cirurgians; criats, cuiners i altres servidors en nombre considerable. Tots tingueren el seu degut apostament d'acord amb la seva respectiva categoria. I no consta que es produís cap queixa.

L'estada dels reis a Girona

Tal com estava previst, el dia 22 d'octubre, a les tres de la tarda, la comitiva reial feia la seva entrada a la ciutat, i era rebuda amb tots els honors al portal de l'Areny. El rei rebé simbòlicament la clau de la ciutat. El dia 23 sortien pel portal de Santa Maria, en direcció a Figueres. El dia 26 del mateix mes, estaven de retorn i l'endemà, dia 27, sortien definitivament pel portal de l'Areny, donant per acabada la seva estada en terres gironines.

En els quatre dies incomplets de la seva estada a la ciutat, els reials

Godoy presenta la Pau al rei Carles IV, en un oli al·legòric de José Aparicio.

personatges reberen les més expressives mostres de fidelitat i d'adhesió. La ciutat visqué unes jornades plenes d'entusiàstiques celebracions.

A la catedral es cantà un solemne *Te Deum*. Per assistir-hi, la comitiva sortí de Casa Carles, en cotxe, pels carrers de Ciutadans i Força i arribaren a la plaça de la Catedral. En el primer replà de la monumental escalinata els esperava el bisbe, acompanyat dels capitulars.

Després de besar el *Lignum Crucis* que el prelat els presentà, continuaren per entrar en el temple per la porta principal; passant per la banda dreta del cor es dirigiren al presbiteri.

De retorn, s'encaminaren a la col·legiata de Sant Feliu per venerar el cos del patró de Girona, sant Narcís. A la plaça del cementiri de Sant Feliu els esperaven els cotxes per emprendre el retorn a Casa Carles.

El rei, acompanyat dels seus dos fills, del Príncep de la Pau i del gover-

nador de Girona, general Mendoza, i la corresponent escorta, visità els forts de la muntanya. Sortiren de Casa Carles a dos quarts de vuit del matí, i pels carrers de la Girona vella es dirigiren, muntats a cavall, al portal de Sant Cristòfol i d'allí arribaren, per caminets tortuosos, al fort del Conestable, que recorregueren detingudament. Des d'allí el rei pogué contemplar la resta de les fortificacions, especialment els forts de Reina Anna i dels Caputxins.

Aquesta visita, que podríem anomenar «de treball», no tingué gaire efectivitat, ja que poc temps més tard, quan la ciutat, l'any 1808, es disposà a defensar-se dels atacs de les tropes napoleòniques, aquestes fortificacions es trobaven en un estat de conservació lamentable. O bé Carles IV i els seus acompanyants no veieren bé la situació o no els importava gaire la seguretat de la ciutat que tan entusiàsticament aquells dies els acollia.

Godoy va prendre possessió del càrrec per poders, pocs anys abans de ser vituperat per abús de poder i baixesa moral

Aquesta reial visita costà a la ciutat la considerable quantitat de 10.959 lliures, 14 sous i 8 diners. Una suma important, atès que l'erari municipal no presentava pas una situació afalagadora, sinó més aviat propícia a estalvis i restriccions.

Amb aquells diners es pagaren els treballs materials d'ornamentació, les lluminàries, vestuari, jornals dels músics i altres professionals que intervingueren en les manifestacions festives i en l'embelliment de façanes i carrers.

La presa de possessió per poders

Després de tota l'esmentada faramalla quedava encara pendent la presa de possessió del càrrec de regidor preeminent, per part del Príncep de la Pau. Passaren els dies i els mesos i la corporació municipal no aclaria la situació.

En la sessió del consistori del 9 de febrer de 1803 es plantejà el cas. Es recordà que el 30 de setembre de l'any anterior s'havia tramitat la sol·licitud, que havia estat acceptada favorablement el 10 del següent mes d'octubre i que posteriorment no s'havia tingut cap notícia referent a l'expedició del títol, requisit previ a la presa de possessió. Els regidors dubtaven de si l'expedició del títol l'havia de cursar l'interessat o el mateix Ajuntament.

Fetes les pertinents consultes s'assabentaren que l'Ajuntament de Barcelona, en trobar-se en el mateix cas, va ser ell que va elevar la corresponent petició. Amb els papers ja clars, s'acordà encarregar a l'agent que tenia el municipi gironí a Madrid que acudís a la Reial Cambra a presentar la petició pertinent.

Els tràmits burocràtics duraren encara uns quants mesos, fins que el dia 12 d'agost d'aquell mateix any 1803 el regidor Narcís Rich comunicà

a la corporació que, expedit ja el títol reial, Manuel Godoy l'havia delegat per prendre possessió per poders.

El mateix regidor proposà la data del 18 de setembre per a la celebració de la cerimònia corresponent. D'acord amb la proposta, es consultà el governador sobre la programació de l'acte i l'obtenció de la preceptiva autorització per realitzar les despeses que comportés. Atesa la consulta s'acordà que només s'engalanaria la sala capitular, i que no es farien més despeses que aquelles que es poguessin incloure en alguna de les partides del pressupost ordinari. No caldria engalanar els carrers i places de la ciutat.

El dia fixat, la sala del consell s'omplí de gom a gom d'una distingida concurrència d'autoritats i personalitats destacades de la ciutat. En el pati s'hi estacionà una reduïda formació militar, mentre la música interpretava marxes marcial.

Un regidor i un diputat es dirigiren al domicili particular de Narcís Rich, per acompanyar-lo fins la casa consistorial; arribats allí entraren solemnement a la sala capitular. En el transcurs de l'acte es prodigaren les mostres d'agraïment i de submissió i acatament al Príncep de la Pau. El regidor Rich va fer ofrena de dues dotacions de 500 rals cadascuna per a dues noies solteres, majors de dotze anys i que no disposaven de dot per contraure matrimoni.

A les vuit del vespre d'aquell mateix dia començava una lluïda i molt concorreguda sessió de ball que durà fins a les tres de la matinada. En el transcurs de la llarga vetllada es repartí cafè, xocolata i begudes refrescants a dojo. El dia 5 del mes d'octubre es procedí al sorteig de les dues dotacions de 500 rals.

El dia 17 del mateix mes d'octubre la corporació municipal rebia una amable carta del Príncep de la Pau, en la qual manifestava el seu agraïment

per l'honor que la ciutat li havia atorgat i la seva satisfacció per la magnificència i solemnitat amb què s'havia celebrat la presa de possessió. Al mateix temps disposava que es destinés a una obra pietosa l'assignació que anualment li corresponia com a regidor preeminent. La quantitat anual era de 125 lliures. L'any 1806 es confeccionà el tàlem de brocat que l'Ajuntament cedia a la catedral per la processó de Corpus. Una part del cost d'aquesta rica i artística peça es va pagar amb els diners que havia de percebre el regidor preeminent.

El daltabaix

Pocs anys més tard, els personatges que havien protagonitzat aquella reial visita i la vergonyosa submissió i acatament al nefast Godoy exercien papers ben diferents. Carles IV i la seva esposa Maria Lluïsa queien en un vergonyós oblit. El príncep Ferran era erròniament idolatrat pels espanyols, que morien en una tràgica lluita per consolidar-lo en el tron. Maria Antonia, esposa de Ferran, moria d'avorriment i consumpció, víctima de les desconsideracions del seu marit i de les impertinències de la seva sogra. El príncep Carles provocà amb la seva aspiració a la successió del seu germà una sagnant confrontació que va durar més d'un segle. El Príncep de la Pau va ser blasmat i vituperat, en posar-se en evidència la seva baixesa moral, el seu abús de poder i la seva vergonyosa submissió als interessos imperials per tal d'escalar sempre més amunt en la cursa dels honors i dels privilegis. I finalment, els regidors i el poble de Girona s'embarcaren en una lluita ferotge contra la invasió napoleònica, i sepultaren per sempre el record del seu regidor preeminent.

Enric Mirambell i Belloc

és historiador.